

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מה.

עין משפט נר מצוה

יא א ב טו"ט י"ד סי
קספ סעי' א:
יב ג מ"י פ"ה מהל'
מעשר שני הל' יד:
יג ד מ"י שם פ"ה הל' ה
ועי' ב"ש פ"ה דלמנאי
משה' ג:
יד ה מ"י שם פ"ה הל'
ד:

רבינו חננאל

על דינין מחלוקת דאמר ר' יוחנן אסור ללוות דינר בדרינר ומיסתברא דהוה דהב בדרינר של דהב ואלבא דב"ש דסברי דהבא פירא הוא והוה ליה כספא כספא ואסור. ואילו עמדה ההלכה בכך היינו מקשיין וכו' ר' יוחנן דהבא פירא אמרה לשמעתיא אלא כיון דנדהת לא חשש לה דרתינן הכי לא לעולם דעמדה דאמר פירות על דרינן דהב הכל מחללין דהבא טיבא הוא ואמאי אסור הלואה דינר בדרינר משום דהוה דלענין מקח וממכר שיוה כפיא דהנן הוהב קונה את הכסף גם הוא לענין הלואה משום חומרא דרביית עשאו פירא ואסור. אבל לגבי פירא לעולם טיבא הוי. ואמרי הכי נמי כספא דלא קאי ר' יוחנן כב"ש. וסלקה הכי לר' יוחנן לגבי פירא טיבא הוי ומחללין מעשר שני בדרינר דהב ואצ"ג דאסור ללוות דינר בדרינר. ת"ש (א) מעשר שני נתן לאכילה ולשתיה ולטיבה וכו' והנן הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות. ובי"ה אומרים בשקל כסף ובשקל מעות פי' מעות הללו פריטי אינן ופשוטה היא ואסיקנא אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבא ואפי' כסף שני פי' אפי' הכסף שהוא דמי מעשר שני מותר לפרוטי בכסף אחר שניא וצרת הכסף ונתתה הכסף בכל אשר תאזה נפשך והוה כסף כסף ריבא. ואי איתמר הכי איתמר ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר בסלעין על דינין מחלוקת

(א) ז"ל בפיק מעשר שני וכו' ולפיכך וכו' מן הפרוט סלע וכו'.

לגבי נפשיה מי איבא למו"ד לאו טבעא הוי. וכו' היכי מוכח לעיל (דף מד): דרבי חיאי סבר דהבא הוי טבעא דלמנא היינו דוקא לגבי נפשיה ולא לגבי כספא וי"ל דלעיל סבר דמסקנא דהבא דאי לענין מקח וממכר הוי לגבי הלואה נמי פירא הוי:

אלא א"ש. ולא שיקבור כמותו אלא אליבייהו קאמר אי נמי ר' יוחנן סבר לה כמתני' דהזבז קונה את הכסף:

וישאני הלוואה. השתא מני מיירי דינר כסף וכצית הלל

וא"ת היכי מוכח דסמוך ה"ז מסתברא דר' יוחנן דאמר מחללין מדהאמר ר' יוחנן אע"פ שאמרנו אסור ללוות דינר דינר אצל מחללין מעשר שני עליו מני"ל דאיירי דינר זהב וכצית שמאי דלמנא דינר כסף וכצ"ה וי"ל דעל כרחק דינר זהב איירי דאי בשל כסף וצית הלל פשיטא דמחללין דמתניתינן היא (מע"ש פ"ב מ"ו) לא יעשה סלעין דינרי והב א"כ אופן סלעין חילל פירות עליהן ולצ"ש דוקא אסור ללוות דסברי דהבא פירא הוי אצל לצ"ה מותר ללוות דהבא טבעא הוי דהא מחללין סלעין עליו ולצ"ש נמי הוי טבעא לחלל פירות עליו וכן לקמן (דף מה). ר"ש אומר אין דינר זהב קונה טלית אלא נמי פירא טבעא הוי ואפילו לגבי כספא מקרי טבעא דשמא לילדותו מסתברא ומיהו ר"ח פירא דהכי אמר רב האי גאון דהבא פירא הוי לכל מיילי ושמה בימי האמוראים היה זהב יואל זהבא והוה טבעא ובימי גאון לא היה יואל כלל ולכן אמר דהבא פירא:

בב"ש הסדע מעות. רש"י פי' טעם דצדרי צ"ה וצדרי צ"ש לא נתן טעם משמע לצ"ש יכול לעשות מה שירצה וכן לקמן בהפוסט סלע צירושלים וקשה דממסכת עריות (פ"א מ"ט) תני להו צדדי דצרים צד"ש לחומרא והוה ליה למתנייהו צדדי קולי צ"ש לכן נראה דצ"ש דוקא ככל הסלע קאמרי ולא יתלף צ' וגי' פעמים שכל פעם משתכר (ה) החנוני ונמנא מפסיד מעשר שני ועי"ל דהבא דוקא יתן ככל הסלע מעות שלא יתעפשו בדרך קודם שיגיע שם:

לגבי פריטי מחללין. רש"י ל"ג ליה דלמנאי יחלל על סלעין אחרים מיהו הא לא קשיא שהראשונים אינם חריפים להוואס צירושלים כמו השניים שהם מטבע אחר והא דאמר בהגול [קמח] (צ"ק דף טז): התקינו שיהו כל המעות שגיעו שם:

השתא לגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים עיקר חלול הוא פריטי או על פירות כדי לאכלס או על פריטי כדי לקנות בהם כוונת אכילה ולכן לא פריך מינה קמנא ולא למ"ד אף צפירות על דינרין מחלוקת ופליגי האי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פירא אלא למ"ד טעמיהו דצ"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני כסור שאין לחלק בין מוך צירושלים לחוץ לה: **בב"ש אשר תאזה נפשך.** ואם תאמר והא צעיר פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא מנמטין אלא מים ומלח אצל לא פרוטה דצפירוטה קונה בקר ואין דהווי פרי מפרי:

אין

אסור ללוות דינר דינר. שמה יוקירו ויבא לדי רבית וצדדי זהב קאמר דמפרש ואזיל: **לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דינר הכל מחללין.** דלגבי פירא טבעא הוי: **כיון דלענין מקח וממכר שויהו רבני כי פירא.** כדמתנן (לעיל דף מד): **הזהב קונה את הכסף:** רבני נמי מסתברא. דרבי יוחנן הוא דאמר מחללין: **הפורט סלע ממעות מעשר שני.** מי שיש לו מעות נחשת של מעשר שני וצדדי לפורטן כסלע כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדרך: **צ"ש אומרים ככל הסלע מעות.** אם צדדי לפורטן יפרוט כולן יותן מעות כסלע כל הסלע: **וצ"ה אומרים.** לא יפרוט אלא חציין שהפרוטות יוצאות צירושלים וכשיבא שם יחא כריך לפרוטות מיד לקנות כרכי סעודה ואם ירוצו הכל אצל שולחני לפרוט יוקירו הפרוטות ונמנא מעשר שני נפסק לפיכך ישאו פרוטות עמיהן להוואס במקמת לכשילווה יפרוט הכסף שצדדי מעט מעט: **השתא לצ"ש וי.** דמדתני מעות מעשר שני ש"מ חילל פירות על הפרוטות: **לגבי דהבא מיבעיא.** דמחללין פירות. ומיזבתא דמ"ד אף צפירות על דינרין מחלוקת: **הכסף.** וזכר הכסף והלכה (דברים יד): **כסף ראשון.** שחללת הפירות עליהם אמה כריך לזור צדק ולהוליך ולא שחלל אותו כסף על כסף אחר: **הכסף כסף ריבא.** כסף יתירא כמידי צפרשה: **אף צפירות על דינרין מחלוקת.** וטעמא דצ"ש משום דהבא פירא הוי ולא מתחלל עליה מעשר: **ולמ"ד בסלעין על דינרין.** דוקא פליגי וטעמא דצ"ש משום כסף שני הוי ולא משום דהבא פירא הוי: **אומרים על דינרין.** שיש לטעות ולומר טעמא משום דהבא חשיב ליה פירא הוי ניפלגו כסלעין על סלעין שניהם של כסף: הוה אמנא. כסלעין על סלעין הוה דפליגי בית הלל עלייהו דלית להו כסף ראשון ולא כסף שני: **אצל כסלעין על דינרין אימא מודו להו.** דלא מיתחלי משום דהבא פירא הוה קמ"ל: **ה"ג הפורט סלע של מעשר שני צירושלים.** שהיה מחליף סלעים שצדדי פרוטות להוואס לצרכי סעודות מעשר: **כיום שמאי אומרים.** אם צדדי להחליף כל הסלעין שצדדי צמעות יחליף: **וצ"ה אומרים.** לא יחליף אלא חציין שמה לא ישהה צעיר עד שיצויה את כולן ויפקיד צעיר עד רגל אחר והפרוטות מתעפשות ואם יחזור ויחליפם כסלעין נמנא שולחני משתכר שני פעמים ומעשר שני נפסק: **פ"ש.** מההיא קמיתתא דלא מיירי צירושלים דמחליף פרוטות ונוטל סלע:

שמה אומרים ומחללין כסף על נחשת מדוחק ופרש"י אצל לא יקח אחד מהסלעין ויאמר אם מעשר הוא מוטב ואם לאו חזירו יהא מחולל עליו משום דאין מחללין כסף על כסף אפילו מהסלעים שזין זה כזה ולכן אין מחללין אצל מטבע שאינו חריף על החריף מחללין אי נמי איתא כר' מאיר דתנן (שם מ"ח) בטר צבא דהפורט סלע אין מחללין כסף על כסף דברי ר' מאיר ותכמים מתירין [לפנינו שם צמח' מעשר שני לא נמנא כן וע"ש במי"ט שכח דנוסחא אחרת הייתה לפניהם]:

השתא לגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים עיקר חלול הוא פריטי או על פירות כדי לאכלס או על פריטי כדי לקנות בהם כוונת אכילה ולכן לא פריך מינה קמנא ולא למ"ד אף צפירות על דינרין מחלוקת ופליגי האי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פירא אלא למ"ד טעמיהו דצ"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני כסור שאין לחלק בין מוך צירושלים לחוץ לה: **בב"ש אשר תאזה נפשך.** ואם תאמר והא צעיר פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא מנמטין אלא מים ומלח אצל לא פרוטה דצפירוטה קונה בקר ואין דהווי פרי מפרי:

אין

הגהות הב"ב

(א) תוס' ד"ה כלל וכו' שכל פעם משתכר השולחני ונמנא:

גליון הש"ס

גמ' ה' פורט סלע ממעות מעשר שני. ממנו מעות מעשר שני, שהיו לו פרוטות ורוצה להחליפן בסלע כסף מפני משוי הדרך (בכורות יג).

מוסף רש"י

הפורט סלע ממעות מעשר שני. ממנו מעות מעשר שני, שהיו לו פרוטות ורוצה להחליפן בסלע כסף מפני משוי הדרך (בכורות יג).

הגהות הב"ב

(א) תוס' ד"ה כלל וכו' שכל פעם משתכר השולחני ונמנא:

גליון הש"ס

מוסף רש"י